

Stockholm den 8 oktober 2014

Granskningsnämnden för radio och tv

Angående SR:s yttranden över "P1-morgon", P1, 2014-05-15

Dnr 14-1256

Postadress
Justitia Pax Veritas
Box 2159
103 14 Stockholm

Telefon
072-879 25 62

E-post
info@justitiapaxveritas.org
Internet
<http://www.justitiapaxveritas.org/>

Bankgiro
102-1088

Justitia Pax Veritas (JPV) har getts möjlighet att kommentera Sveriges Radios (SR) två yttranden om huruvida det av JPV anmälda SR-inslaget ("P1-morgon", P1, 2014-05-15) överensstämmer med gällande regelverk.¹

Den bakomliggande logiken i SR:s yttranden blottar en partisk och osaklig grundsyn hos SR.

Å ena sidan finns "ryska ståndpunkter och rysk regeringspropaganda", "den ryska regeringspropagandan" eller "den moskovitiska propagandan" som den också kallas på ett ställe i SR:s yttranden.

Å andra sidan nämns regeringen i Kiev, dock inte som någon propagandaaktör.

Förutom dessa två aktörer nämns inga andra regeringar eller intressen med korresponderande propaganda, trots att flera utomstående makter uppenbart är inblandade i konflikten i Ukraina: USA, Europeiska Unionen, Nato samt enskilda EU-stater. SR utesluter därmed en väsentlig del av den mediala kontext i vilken både Maria Persons Löfgren och de ryska invandrarkvinnor som hon uttrycker förakt för agerar.²

I stället talar SR om "västjournalister" (det är indikativt att SR här använder en civilisationscentrisk term) "som försökt ge en opartisk bild av skeendet i Ukraina". Och till dessa "opartiska västjournalister" hör, underförstått, Maria Persson Löfgren.

Uppenbarligen utesluter SR ens den teoretiska möjligheten att Maria Persson Löfgren "oreflekterat och onyanserat" kan ha ställt sig t.ex. bakom den "washingtonska och brysselska propagandan"?³

En mer partisk, svart-vit och självgod grundsyn än den som framträder både i det anmälda radioinslaget och i SR:s taffliga yttranden är svår att föreställa sig. Det är överflödigt att påpeka att en sådan grundsyn oförenlig är med SR:s proklamerade politiska oberoende.⁴

¹ Ett yttrande handlade om inslagets (o)förenlighet med kravet på opartiskhet och saklighet och det andra om radions särskilda genomslagskraft.

² Se det tyska programmet "The information war on Ukraine" som karikerar det som enligt SR:s logik tydligen inte finns – den antiryska propagandan i <https://www.youtube.com/watch?v=jSOfQ7tgTLg>.

³ Jfr SR:s uttryck "den moskovitiska propagandan".

⁴ Se Public service-handbok, nätupplaga 2012. "Vi låter aldrig några politiska intressen ha inflytande över vårt utbud, våra program eller övriga produktion."
<http://sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/3938/14088.pdf>

SR medger förvisso att dess representant använt ”i viss mån tillspetsade formuleringar”, men hävdar att dessa ”syftar till att stimulera till debatt och eftertanke om de uttryck som kommer fram i en propagandastyrd konflikt”.

Vi kan konstatera i att SR:s citationstecken kring ordet ”fascistregeringen” inte bara ”stimulerar till eftertanke” utan väcker frågor kring SR:s värdegrund. Förnekar SR att ett parti okänt för sin rasism, antisemitism och rysshät – i vart fall vid den aktuella tidpunkten – innehade ett betydande antal ministerposter i den nya regeringen i Kiev?⁵ Är dessa citationstecken uttryck för SR:s uppfattning om att dessa betydande fascistiska inslag är påhittade av ”den moskovitiska propagandan”? Eller anser SR att detta inte är särskilt relevant i sammanhanget, när man talar om hur olika aktörer, inklusive ryska invandrarkvinnor som de omvandlar till ”nättroll”, ser på rapporteringen om krisen i och kring Ukraina? Hur går, i så fall, detta ihop med kraven på opartiskhet och saklighet? Och med SR:s värdegrund?

Innehållet i SR:s anmälda inslag om ryska kvinnor samt SR:s yttranden väcker även en rad andra frågor. Gäller inte radio- och tv-lagen, grundläggande journalistiskt-etiska regler och mellanmännsliga hänsyn ”i en propagandastyrd konflikt”? Kan man t.ex. bryta mot demokratibestämmelsen, som förpliktar SR:s representanter att ta avstånd från – och avstå från att sprida – rasistiska fördomar, med påstående att detta ”stimulerar till eftertanke”?

Så här kommenterade en rysk kvinna på Facebook Maria Persson Löfgrens anmälda inslag:

”Satt och lyssnade på Maria Persson Löfgrens utrikeskrönika i morse, och satte kaffet i halsen.

Kvinnoföraktet formligen välldes ut i etern, riktat mot framför allt slanka, för så föreställer hon sig dem, de ryska kvinnor som gift sig med svenska män. Tydligen har deras bekväma liv frångått dem både rätten och förmågan att engagera sig såväl i Krim som i Odessa. Inte nog med att de är slanka, och

⁵ ”8. [The European parliament] is concerned about the rising nationalistic sentiment in Ukraine, expressed in support for the Svoboda Party, which, as a result, is one of the two new parties to enter the Verkhovna Rada; recalls that racist, anti-Semitic and xenophobic views go against the EU’s fundamental values and principles and therefore appeals to pro-democratic parties in the Verkhovna Rada not to associate with, endorse or form coalitions with this party”, se European Parliament resolution of 13 December 2012 on the situation in Ukraine 2012/2889(RSP)). Tidningen Expo skriver att Svoboda, som fick så många som fyra minister, ”är okänt för sin antisemitism, homofobi och sitt hat mot Ryssland”.

lever lyxliv, denna, tydligen homogena grupp, ägnar sig åt att ge uttryck för sina åsikter om saker de inte har en aning om. Hon konstaterar också att de allihop baserar sina åsikter på en obehaglig Rysk agenda, och därmed saknar förståelse för vad mänskliga rättigheter innebär.

När jag återhämtat mig från min hostattack tar ilskan över. Som kvinna, född och uppvuxen i Sverige, men med rysk bakgrund, och med många väninnor som är gifta med svenskar, känner jag mig förolämpad och rent ut sagt heligt förbannad.

Jag undrar vad det är som ger fru Persson Löfgren rätten att i Sveriges radio generalisera och stigmatisera en grupp som HON, så uppenbart, inte känner särskilt väl. Vem ger henne rätten att ifrågasätta ryska kvinnors rätt att få uttrycka sina åsikter samma frågor som hon själv?

Med glädje har jag sett att inslaget anmälts till Granskningsnämnden, och jag ser fram emot resultatet.”⁶

Den här ryskättade kvinnan är tydligen ingenting att bry sig om då hon, enligt SR:s och Maria Persson Löfgrens häpnadsväckande logik, egentligen är ett ”nättroll med kvinnonamn”. SR:s försök att med detta retoriska knep – omvandling av människor till ”nättroll”– kringgå radio- och tv-lagens grundläggande bestämmelser och självproklamerade etiska principer ”stimulerar [onekligen] till eftertanke”.⁷

Enligt den ovan nämnda demokratibestämmelsen i 14 kap. 1 § radio- och tv-lagen (2010:696) ska nämligen den som sänder ljudradio med tillstånd av regeringen se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer samt principen om allas lika värde och den enskildes frihet och värdighet. Uttrycket ”alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet avser de sidor av demokratibegreppet som anknyter till förhållandet mellan människor, till exempel fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera avståndstagande från eller bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasistiska fördomar bekämpas.”⁸

⁶ Kommentaren är postad samma dag som inslaget sändes, dvs. den 15 maj 2014 <https://sv-se.facebook.com/sverigesradio/posts/468025476663367> .

⁷ Se avsnittet Etik och genomslagskraft i Public service-handbok, nätupplaga 2012. <http://sverigesradio.se/diverse/appdata/isidor/files/3938/14088.pdf>

⁸ Se Dnr: 11/02885, 2012-03-19.

I stället för att bekämpa dessa fördomar har SR:s representant underblåst dem i det anmälda inslaget.

Det finns ett relativt färskt fall (Dnr: 11/02885, 2012-03-19) som belyser Granskningsnämndens tillämpning av demokratibestämmelsen i förhållande till personer av visst nationellt/språkligt ursprung.

I SR:s diskussionsprogram ”Ring P1” den 14 september 2011 spelades upp ett debattinlägg från en man, A, som lämnat meddelande på programmets telefonsvarare:

45 poliser i Malmös Rosengård erbjuds en sexveckorskurs i arabiska för att lära sig en del vardagsfraser och artighet. Jag upprepar, artighet. Poliserna ska således bemöta ligisterna med artighet. Jag kan knappt tro att det är sant. Det vettiga vore ju att dräggen lärde sig artighet mot polisen. De enda svenska ord de bemästrar är väl svordomar, snutjävlar och liknande, för att nämna de vänligaste epiteten. De tidigare sju etablerade skurkpartierna håller med gemensamma krafter på att förvandla Sverige till ett nytt arabland. Ja, Herregud! A i Eskilstuna kommun.

Programledaren efterlyste därefter särskilt kommentarer från poliser som anmält sig till den frivilliga kursen, från personer som talar arabiska och från personer som enbart talar svenska.

När programmet sändes på nytt som kortversion på kvällen den 14 september och på morgonen den 15 september förekom A:s debattinlägg. I sändningen den 15 september läste programledaren upp mejl från två lyssnare B och C som var mycket kritiska till A.

Granskningsnämnden fällde sändningarna från kvällen den 14 och morgonen den 15 september. I beslutsmotiveringen konstaterar nämnden ”att det förinspelade lyssnarinlägget gav uttryck för en uppenbart kränkande och fördomsfull syn på invandrare från arabisktalande länder. Att programledaren inte med stöd av demokratibestämmelsen kommenterade hätskheten i det förinspelade lyssnarinlägget eller på annat sätt tog avstånd från uttalandena i detta innebär en brist i förhållande till kravet på hänsyn till radions särskilda genomslagskraft.” Nämnden utgick ifrån att ”lyssnarinlägget sänts okommenterat och utan möjlighet till efterföljande diskussion i samma program”. Nämnden ansåg inte att programledaren distanserat sig tillräckligt från A:s uttalande genom att läsa upp två

kritiska brev. ” ”Det förhållandet att programledaren i huvudsändningen av Ring P1 den 15 september 2011 läste upp brev från kritiska lyssnare ändrar inte nämndens bedömning.”⁹

Till skillnad från ”Ring P1”, som är ”lyssnarnas eget debattprogram” och ”yttrandefrihet i sin riktiga mening” där ”högt i tak”-principen gäller, är ”P1-morgon” inget debattprogram. Här är det inte heller fråga om att en SR-representant i otillräcklig omfattning distanserat sig från rasistiska fördomar som sprids i ett radioinslag. I det anmälda radioinslaget är det i stället själva representanten för SR som sprider fördomar om ryska invandrarkvinnor! Med den cyniska logik som framkommer i SR:s tilläggsyttrande hade man kunnat försvara inte bara programledaren i det fällda Ring P1-inslaget utan även lyssnaren som lämnade det uppseendeväckande meddelandet med att lyssnarens ”tillspetsade formuleringar” inte heller avsåg invandrare från arabisktalande länder generellt, utan bara ”ligisterna” som ju poliser kommer i kontakt med. Men även inslaget i Ring P1 ”stimulerade till eftertanke” och ledde till fällning i Granskningsnämnden. I ljuset av Granskningsnämndens relevanta praxis är Maria Persson Löfgrens anmälda inslag således ett skolexempel på övertramp av den nämnda demokratibestämmelsen. Inslaget ska fällas.

Stockholm dag som ovan

Justitia Pax Veritas

⁹ Se Dnr: 11/02885, 2012-03-19 <http://www.radioochtv.se/CaseDecisions/204464.pdf>